

RELIGION SOM SKÅL TILL ASYL

Sekulariseringen i Sverige och dess
inverkan pÅ asylprocessen

LUNDS
UNIVERSITET

Terese Björlin

Kandidatuppsats 15 hp.

Ämne: Migrationsvetenskap

Handledare: Eva Hamberg

Humaniora och Teologi

Lunds Universitet 2011

Abstract

The research done by sociologists of religion shows that Sweden is one of the most secularized countries in the world. In this essay I discuss what consequences this could have on the administration of those cases where religion is part of the reasons for seeking asylum. I analyse five cases in which the refugees have converted in Sweden and gave this as a reason for seeking asylum. I find that the Migration Board mainly uses two arguments in the justification of refusal. Either the refugee has not proved that there is an individual risk for him/her to return to their country due to the conversion, or the conversion is seen as a last chance to get a residence permit.

From a sociological theory I will point out the importance of religion for the refugees, and discuss the Migration Board's questioning of the conversion and how a deportation will affect the religiousness of the refugee. I feel that this perspective tends to be left out in the administration of these cases which could be seen as a consequence of the secularization process in Sweden.

Keyword: Asyl, Religion, Conversion, Sociology, Migration.

Innehållsförteckning

Abstract	3
Innehållsförteckning	4
1 Inledning	6
1:1 Problemformulering	7
1:2 Syfte och frågeställningar	8
2 Metod	9
2:1 Val av empiriskt material	9
2:2 Tillvägagångssätt	9
2:3 Disponering	10
2:4 Reflexivitet och etiska överväganden	11
3 Bakgrund	12
3:1 Sekulariseringen i Sverige	12
3:2 Sekulariseringsprocesser	13
4 Sociologisk teori om identitetsskapande processer	16
4:2 Alternation och konvertering	18
5 Definitioner och begrepp	20
5:1 Flykting, alternativt skyddsbehövande och övrig skyddstatusförklaring	20
5:2 Begrepp	21
5:3 Ett ärendes gång	22
5:4 Verkställighetsärenden	22
6 Resultat	24
6:1 Genomgång av respektive fall	24
6:1:1 Fall A	24
6:1:2 Fall B	25

6:1:3 Fall C	26
6:1:4 Fall D	27
6:1:5 Fall E.....	28
6:2 Två argument Migrationsverket använder sig av i bedömningen av fallen	29
6:2:1 Konverteringen är inte trovärdig	29
6:2:2 Ingen individuell hotbild mot den asylsökande	30
6:2:3 Migrationsdomstolen.....	30
7 Analys	31
7:1 Konverteringen inte trovärdig?	31
7:2 Ingen individuell hotbild mot den asylsökande?	35
7:3 Sekulariseringen i Sverige och hur den kan ha inverkat på handläggningen av fallen	37
8 Avslutning	41
8:1 Sammanfattande diskussion och slutsats	41
8:2 Avslutande reflektioner	44
Referenser	47

1 Inledning

I både media, vardagliga diskussioner och religionssociologisk forskning talar man idag om Sverige som ett av världens mest sekulariserade länder. Kristendomen som haft en stark ställning i Sverige har under det senaste seklet förlorat mycket av sitt tidigare inflytande. Kyrkodeltagandet och andelen som bekänner sig till kristendomen har minskat, även om många fortfarande är medlemmar i Svenska Kyrkan. Samtidigt har andra religioner expanderat i och med den ökade invandringen, som exempelvis Islam. Trots detta karaktäriseras Sverige idag av en jämförelsevis långtgående sekularisering.

I media och vardagliga diskussioner upplever jag att det ofta uttrycks att religion är någonting som ska utövas i det privata hemmet, inte i det offentliga rummet. Denna hållning blir synlig då ett offentligt användande/demonstrerande av tydliga religiösa symboler vanligtvis väcker het debatt inom media, som exempelvis användandet av slöja eller muslimers rätt att bygga moskéer. Tyvärr så färgas ofta dessa debatter av en främlingsfientlighet gentemot invandrare och då framförallt muslimer. Jag menar dock att man utöver detta även kan skönja en allmän skepsis gentemot ett offentligt religiöst praktiserande. Jag tror att denna skepsis eller oförståelse för religionens betydelse för många troende grundar sig i att den religiösa socialisationen avtagit det senaste seklet på grund av den långtgående sekulariseringen i Sverige.

Jag har i mitt arbete som socialsekreterare för ensamkommande flyktingbarn kommit i kontakt med ungdomar som flytt på grund av religiös förföljelse och de vittnar om en stor rädsla för att berätta om sin tro. Jag har också upplevt vilken stor betydelse religionen har i många av ungdomarnas liv. Jag har även tack vare mina studier börjat fundera över religionens betydelse för många troende och, enligt min uppfattning, i många fall avsaknaden av detta perspektiv i undervisningen. Jag började fundera över vad detta berodde på då man idag ofta har ett tydligt -genus, -klass och etnicitetsperspektiv i undervisningen på universitetet. Varför diskuteras inte religionens betydelse för människors identiteter oftare? Vilka konsekvenser får detta för hur vi ser på religion och religiositet? Och framförallt, hur inverkar det på mötet med troende?

Utifrån ovanstående blev jag intresserad av att skriva om sekulariseringen i Sverige och vilka konsekvenser det kan få för mötet med människor som har socialiserats in i en mer religiös kontext. I min uppsats kommer jag utgå från troende immigranter eftersom jag är intresserad av hur den svenska sekulariseringen kan inverka på någon aspekt av migrationspolitiken. En aspekt av den svenska migrationspolitiken där vikten av en objektiv och öppen inställning till religion får mycket stora konsekvenser för immigranten är i de asylärenden där religion är, eller blivit en del av asylskälen. Det kan handla om att den asylsökande flytt på grund av religiös förföljelse eller att den asylsökande konverterat i Sverige och därför inte vågar återvända till hemlandet på grund av en rädsla för förföljelse. Migrationsverket, Migrationsdomstolen, Migrationsöverdomstolens praxis och de enskilda handläggarnas kunskaper kring religion och dess betydelse avgör om dessa människor får stanna i Sverige eller inte, varför det enligt min uppfattning är mycket viktigt och intressant att se om, och i så fall hur, sekulariseringen återspeglas i bedömningen av asylskälen.

1:1 Problemformulering

Sverige har det senaste seklet genomgått en långtgående sekulariseringsprocess i internationell jämförelse. Kristendomen som tidigare haft en stark ställning i det svenska samhället har förlorat mycket av sitt inflytande, vilket man kan se både när det gäller kyrkodeltagandet och när det gäller människors egna uppfattningar om sin religiositet. Den religiösa socialisationen har avtagit och tron är därmed inte en lika stor och självklar del i människors liv. Sekulariseringen riskerar att resultera i en försämrad förståelse för religionens betydelse för troende då man själv inte har någon erfarenhet av eller har reflekterat mycket kring ämnet. I många andra länder är religionen fortfarande en stor, betydande del i människors vardagliga liv och tron definierar inte bara vem man är och vilken grupp man tillhör utan kan även ge en förklaring och mening till livet.

Hur påverkas mötet mellan människor som har socialiserats in i en sekulariserad kontra en religiös kontext? I asylprocesser där människor söker asyl i Sverige på grund av religiös förföljelse eller risk för en sådan, ställs denna fråga på sin spets. Om och i så fall hur påverkar den långtgående sekulariseringen i Sverige asylprocessen i fall där religion är eller blir en del av asylskälen?

1:2 Syfte och frågeställningar

Mitt syfte med uppsatsen är att, utifrån fem rättsfall där religion har blivit en del av asylskälen, diskutera och reflektera över om, och i så fall hur, den långtgående sekulariseringen återspeglas i bedömningen av fallen hos Migrationsverket och Migrationsdomstolen. Min uppsats syftar även till att reflektera över religionens roll i människors identitetsskapande processer utifrån en sociologisk ansats, för att på så vis ge en teoretisk förklaringsmodell till religionens betydelse för troende.

Utifrån min problemformulering och övergripande syfte kan jag bryta ner uppsatsen i tre frågeställningar.

- Hur argumenterar Migrationsverket/Migrationsdomstolen i fallen där religion blivit en del av asylskälen?
- Om och i så fall hur återspeglar dessa argument sekulariseringen i Sverige?
- Hur kan man förstå religionens betydelse för troende utifrån en sociologisk teori om socialisering och identitetsskapande processer?

2 Metod

2:1 Val av empiriskt material

Jag har valt att skriva en kvalitativ uppsats för att kunna göra en djupare analys av mitt empiriska material. Jag ville analysera en praktik där den långtgående sekulariseringsprocessen kan få stora konsekvenser för de som socialiserats in i ett mer religiöst samhälle än det svenska. Jag valde därför att använda mig av rättsfall där människor åberopat religion som en del av asylskälen. Mitt empiriska material består således av fem rättsfall där de asylsökande konverterat till kristendomen i Sverige och åberopat detta som ett hinder av verkställande av ett tidigare utvisningsbeslut.

2:2 Tillvägagångssätt

Jag började med att söka rättsfall på internet hos Migrationsöverdomstolen (den högsta instansen som behandlar framtida vägledande fall). Jag hittade dock inga fall där religion var eller blivit en del av asylskälen, vilket jag fann anmärkningsvärt. Jag kom sedan i kontakt med Bengt Sjöberg som är med i Sveriges Kristnas råds Migrationsarbetsgrupp. Sjöberg uppgav att han har arbetat och hjälpt många immigranter som sökt asyl på grund av religiös förföljelse eller rädsla för sådan, samt att han kunde skicka mig några av dessa fall. Sjöberg informerade mig även om att det inte finns några vägledande fall i denna fråga samt att det saknas riktlinjer för hur Migrationsverket/Migrationsdomstolen ska handlägga/döma.

Jag började med att läsa igenom fallen för att sätta mig in i materialet. Av materialet framgick det, enligt min uppfattning, att handläggarna på framförallt Migrationsverket visade en bristande förståelse för religionens betydelse för de asylsökande. På grund av det som framgick i fallen ville jag använda mig av en teori som förklarar och problematiserar en människas religiositet utifrån olika

socialiseringsprocesser, vilket syftade till att ge en större förståelse för de asylsökandes religiositet. Därefter läste jag in mig på sekulariseringsteorier för att kunna ge en bakgrund till varför Sverige är så pass sekulariserat då det är en utgångspunkt för min uppsats. Min teori består således av en sociologisk samt en sekulariseringsteoretisk ansats vilka jag kommer applicera på mitt källmaterial för att på så vis besvara syftet och frågeställningarna med min uppsats.

2:3 Disponering

Jag kommer nedan börja med att redogöra för Eva Hambergs undersökning om sekulariseringen i Sverige utifrån människors uppfattning om sin tro samt det religiösa engagemanget. Jag kommer sedan gå igenom några sekulariseringsteorier för att ge en möjlig förklaring till den långtgående sekulariseringsprocessen i Sverige. Utifrån detta vill jag ge en teoretisk förståelse till sekulariseringen i Sverige.

Sedan kommer jag redogöra för Peter Berger och Thomas Luckmanns bok *Kunskapsociologi* då det ger en förståelse för människors identitetsskapande processer och religionens roll i denna process. Jag har även valt att komplettera Berger och Luckmanns teori med Meredith B McGuires bok *Religion, The Social Context* då den fokuserar på religionens roll i processen. Jag har valt en sociologisk ansats då jag vill ge en teoretisk förklaringsmodell till religionens betydelse för de asylsökande i mitt källmaterial.

Vidare kommer jag att redogöra för de viktigaste delarna av hur lagen för asylsökande ser ut samt processen kring ett ärendes gång hos Migrationsverket, Migrationsdomstolen och Migrationsöverdomstolen (som är de tre instanserna i Sverige för asylsökande). Jag kommer även ta upp några, för uppsatsen, viktiga begrepp.

Därefter kommer jag redogöra för de fem fallen för att sedan analysera och reflektera över dem med hjälp av tidigare redogjorda teorier. Slutligen följer en sammanfattning och slutsats där jag återknyter till syfte och frågeställningar, samt en avslutande reflektion.

2:4 Reflexivitet och etiska överväganden

Jag har genom hela uppsatsen aidentifierat de asylsökande genom att benämna dem för asylsökande A, B, C, D och E. Det är viktigt att de asylsökande får vara anonyma, dels på grund av känsligheten i materialet och dels på grund av att asylprocessen inte är avslutad för de asylsökande då samtliga av de asylsökande i fallen ansökt om ”hinder av verkställande av ärendet”.

Jag vill med denna uppsats bara uttala mig om mitt empiriska material och inte om Migrationsverkets, Migrationsdomstolens eller Migrationsöverdomstolens allmänna hållning när det kommer till fall där religion är en del av asylskälen. Jag är således medveten om att jag inte kan göra några generella utlåtanden om hur bedömningen i liknande fall ser ut. Syftet med mitt empiriska material är istället att reflektera över om, och i så fall hur, den långtgående sekulariseringsprocessen återspeglas i mitt empiriska material för att på så vis lyfta en vidare diskussion angående vilka konsekvenser sekulariseringen kan ha. Jag kommer dock i min avslutande diskussion koppla mitt resultat till pågående diskussion för att på så vis sätta min uppsats i sin kontext, samt visa på att det finns en medvetenhet från Migrationsverkets sida om att detta är ett problem. Min uppsats kan därmed ses som ett komplement och inlägg till pågående diskussion.

3 Bakgrund

3:1 Sekulariseringen i Sverige

Som jag nämnde i inledningen brukar det påstås att Sverige är ett av världens mest sekulariserade länder. I början av 1980-talet gjordes en undersökning av religiositeten i många av de europeiska länderna. Undersökningen visade att Sverige, tillsammans med Danmark, hade en högre sekularisering än de övriga länderna, i den meningen att färre uppgav sig tro på Gud (19% uppgav sig tro på en personlig Gud och 39% uppgav sig tro på någon form av livskraft eller ande), samt att det var färre som deltog i olika offentliga religiösa sammankomster (Hamberg 1990, s 33).

En forskargrupp vid Uppsala universitet gjorde i mitten av 1980-talet en surveyundersökning om svenskars (399 deltagare födda mellan 1917-68) religiositet, både i förhållande till den subjektiva upplevelsen av tron och det religiösa engagemanget (vilket analyserades av Hamberg). (Hamberg, 1990, s 33)

Hamberg menar att det är viktigt att inte bara undersöka människors subjektiva upplevelser av tron utan även det *personliga engagemanget* för att få en mer rättvis bild av religiositeten och därmed även sekulariseringen. Hamberg mäter det personliga engagemanget genom att se till det faktiska *praktiserandet* av tron, genom exempelvis bön och kyrkobesök (Hamberg, 1990, s 8-9). Hamberg poängterar dock att det religiösa praktiserandet inte alltid måste ha ett samband med människors religiösa engagemang. Detta gäller exempelvis i samhällen där kyrkodeltagande är ett socialt påbud oavsett om man egentligen är troende eller ej (Hamberg, 1990, s 12-13). I Sverige finns det dock inget sådant påbud längre varpå ovanstående samband är tillämpningsbart.

I likhet med undersökningen av de europeiska länderna visade Hambergs undersökning att Sverige har en hög sekularisering om man ser till antalet som bekänner sig till kristendomen, samt antalet som regelbundet ber eller deltar i någon form av offentlig religiös sammankomst (Hamberg, 1990, s 39). Studien

visade även att antalet som regelbundet ber och/eller deltar i någon form av offentlig religiös sammankomst *även* har minskat hos de som bekänner sig till kristendomen. Detta innebär således att det har skett en minskning i antalet som uppger sig vara kristna och att de som uppger sig vara kristna är det med ett mindre personligt engagemang. (Hamberg, 1990, s 40) Hamberg förklarar detta med att människor i Sverige inte är lika exponerade för kristendomen idag som tidigare, vilket har resulterat i att kunskapen om tron har minskat. Tron internaliseras därmed inte lika effektivt som en viktig del i människors vardagliga liv. Den försvagade internaliseringen har i sin tur resulterat i ett lägre personligt engagemang i tron, och som undersökningen visar, även hos de som uppger sig vara troende (Hamberg, 1990, s 40).

Majoriteten (63%) av deltagarna i undersökningen uppgav att de är ”kristna på sitt eget personliga sätt” (Hamberg, 1990, s 42). Det var dock inte vanligt för majoriteten av denna grupp att de praktiserade sin tro på något sätt, varken privat eller offentligt (Hamberg, 1990, s 49). En relativt stor andel av gruppen som ”var kristna på sitt eget personliga sätt” uppgav att de trodde på en transcendent kraft, och en lika stor andel sa att de inte visste. Vidare uppgav en liten men betydande del att de inte trodde på någon transcendent kraft. Hamberg menar att det utifrån undersökningen verkar troligt att kristendomen och konceptet om en personlig Gud till viss del blivit ersatt av en heterogen, vag och diffus tro på någon form av övernaturlig kraft. (Hamberg, 1990, s 54)

Slutsatsen av undersökningen blir att Sverige det senaste seklet genomgått en långtgående sekulariseringsprocess i den meningen att antalet som bekänner sig till kristendomen har minskat samt att det religiösa praktiserandet har minskat, och då även för de troende. Religiositeten har därmed minskat då religionen inte är en lika central del i människors liv idag som förr (Hamberg, 1990, s 55-57).

3:2 Sekulariseringsprocesser

Jag har i föregående avsnitt redogjort för Hambergs undersökning av sekulariseringen i Sverige. Men hur ska vi förstå denna sekulariseringsprocess? Hur kommer det sig att vissa länder gått mot en ökad sekularisering medan andra rört sig mot ett ökat religiöst deltagande? Jag kommer nedan kort redogöra för några teorier kring denna process.

Flera religionssociologer har gjort analysen att en ökad modernisering leder till att religionens betydelse minskar i ett samhälle. Som exempel på detta brukar man visa på Europa och då framförallt Västeuropa som under det senaste seklet genomgått en betydande sekulariseringsprocess i den mening att kyrkorna har förlorat mycket av sin tidigare makt samt att färre omfattar en kristen tro och regelbundet praktiserar den. Religionen har setts som en kompensation för svåra livsförhållanden, varför de förbättrade levnadsförhållandena för människor i det moderna välfärdssamhället setts som en förklaring till sekulariseringen. (Pettersson, 2006, s 232 och Hamberg, 2009, s 266)

Den så kallade ”marknadsteorin” vänder sig mot ovanstående förklaring och visar framförallt på USA där religionens betydelse har ökat trots moderniseringen. *Grundtanken* i denna teori är att *kvalitén* på det *religiösa utbudet* i ett samhälle/område påverkar det religiösa deltagandet, och som i andra ”vanliga” marknadsteorier antas kvalitén på utbudet bli bättre desto mer konkurrens det finns på marknaden. (Pettersson, 2006, s 235 och Hamberg, 2009, s 267)

I samhällen där det finns många olika religiösa samfund, eller med andra ord; en *hög religiös pluralism*, antas kvalitén på det religiösa utbudet öka, vilket i sin tur antas resultera i ett högre religiöst deltagande. I samhällen där ett religiöst samfund har haft en starkt gynnande, monopolliknande ställning och därmed kännetecknas av en *låg religiös pluralism* antas det religiösa deltagandet däremot, enligt samma argumentation, bli lägre (Hamberg, 2009, s 268). I sådana samhällen kan det *också* vara så att det finns en latent efterfrågan på fler religiösa samfund än vad utbudet tillgodoser, varpå det religiösa deltagandet sjunker. En hög religiös pluralism väntas således öka det religiösa deltagandet och vice versa, vilket förklarar sekulariseringsprocessen i Europa och den motsatta trenden i USA. (Pettersson, 2006, s 236 och Hamberg, 2009, s 267-268)

Marknadsteorin ska dock inte ses som en universell teori där sambandet hög religiös pluralism alltid är lika med högt religiöst deltagande och vice versa, utan effekterna ska alltid analyseras utifrån sin kontext. (Pettersson, 2006, s 236) Exempelvis så kan en ökad religiös pluralism i ett tidigare homogent samhälle *till en början* väntas minska det religiösa deltagandet. Detta då de nya religiösa samfunden, genom att visa på en ny konkurrerande världsbild, underminerar den rådande religionens auktoritet. Den ökade pluralismen kan även resultera i att de som inte är troende men ändå praktiserar den rådande religionen på grund av sociala normer kan upphöra med detta i och med den ökade religionsfriheten. I samma linje kan ett samhälle med en låg religiös pluralism ha en hög grad av religiöst deltagande om det finns starka incitament, i form av ”social belöning”

eller repressalier, för medborgarna att praktisera den rådande religionen (Hamberg, 2009, s 271-272). Ett annat exempel på kontextens betydelse är att det religiösa deltagandet bara kan väntas öka i ett samhälle där det finns en verklig religiös heterogenitet då det annars inte finns någon betydande efterfrågan. I ett samhälle med små trosskillnader skulle en ökad pluralism inte resultera i ett ökat religiöst deltagande. En pluralism i det religiösa utbudet kommer således bara öka det religiösa deltagandet om det fanns en betydande heterogenitet i människors världsbild och religiösa tro, eller med andra ord en latent efterfrågan. (Pettersson, 2006, s 237)

Thorleif Pettersson argumenterar för att moderniseringen ofta innebär en ökad välfärd och mångkulturalitet, där välfärden har en negativ inverkan på religiositeten medan mångkulturaliteten har en positiv inverkan. (Pettersson, 2006) Den ökade mångkulturaliteten innebär att det finns en större heterogenitet i människors världsbild och religiösa tro i det moderna samhället. I enlighet med den marknadsteoretiska argumentationen ovan skulle mångkulturaliteten i det moderna samhället således innebära en ökad religiös pluralism och/eller ett ökat religiöst deltagande, alternativt att det finns en latent efterfrågan på grund av heterogeniteten, vilket skulle ge förutsättningar för ett ökat religiöst deltagande om utbudet kunde motsvara efterfrågan. (Pettersson, 2006, s 237) Mångkulturaliteten som ofta förknippas med det moderna samhället skulle således ha en positiv inverkan på religiositeten hos befolkningen. En ökad välfärd eller ökat välmående bland befolkningen har däremot visat sig ha en negativ inverkan på religiositeten hos befolkningen. Petterson bekräftar sin tes genom två internationella undersökningar samt menar att man därmed inte ska dra förhastade slutsatser om att modernisering alltid leder till en sekulariseringsprocess (Pettersson, 2006, s 251-254).

4 Sociologisk teori om identitetsskapande processer

Grundtanken inom kunskapssociologin är att vår verklighet är *socialt konstruerad* samt att språket har en central del i detta då det är genom språket som människor kan producera och reproducera den sociala verkligheten. (Berger och Luckmann, 1966)

Berger och Luckmann beskriver kunskapssociologin kortfattat som

... analysen av den sociala konstruktionen av verkligheten (Berger och Luckmann, 1966, s 12).

Detta innebär att samhället och den verklighet vi människor lever i är en social konstruktion, det vill säga *skapad* av oss människor. Berger och Luckmann menar att all mänsklig aktivitet i grunden är socialt konstruerad, vilket vi dock inte förstår då vi *upplever* vår värld som objektivt sann, någonting som är verkligt utanför oss själva. Genom att interagera med andra människor så socialiseras vi in i samhället eller om man så vill, den gemensamma verkligheten, vilket i sin tur *skapar* våra identiteter. Det finns således ett *dialektiskt förhållande* mellan människan och samhället där människan är en produkt av samhället samtidigt som hon hela tiden producerar/reproducerar samhället. (Berger och Luckman, 1966, s 67, 77-78, 83) Detta är Berger och Luckmanns grundtanke, vilket även kan sammanfattas med att;

Samhället är en mänsklig produkt. Samhället är en objektiv verklighet. Människan är en social produkt (Berger och Luckmann, 1966, s 77)

Dialektiken mellan människan och samhället skapas, och fortskrider, genom att en ny generation socialiseras in i samhället, vilket även är det som gör att förändring

är möjlig då ingen socialisation är exakt likadan. (Berger och Luckmann, 1966 s 201)

Berger och Luckmann talar vidare om en *primär* och en *sekundär socialisation*. Den primära socialisationen sker under barndomen och det är den verklighetsuppfattningen som i framtiden är svårast för individen att ändra på. I den primära socialisationen skapas barnets subjektiva verklighetsuppfattning genom att barnet identifierar sig med viktiga individer i sin omgivning, som exempelvis föräldrarna, vilka Berger och Luckmann benämner de *signifikanta andra*. Barnet lär sig sedan att även identifiera sig med andra allmänna individer, det vill säga samhället, varpå barnets inre subjektiva verklighet sammanflätas med den yttre objektiva verkligheten. När det subjektiva och objektiva smält samman till en integrerad helhet har den primära socialisationen avslutats och den sekundära socialisationen tagit vid, vilken sedan fortgår resten av livet genom den sociala interaktionen. (Berger och Luckmann, 1966, s 154.161)

Den *sociala interaktionen* är viktig för människans subjektiva verklighetsuppfattning då det är genom identifikationen med andra som delar samma verklighetsuppfattning som ens egna bekräftas och upprätthålls. Detta benämner Berger och Luckmann människans *plausibilitetsstruktur*. (Berger och Luckmann, 1966, s 41, 180)

Den subjektiva verkligheten är således alltid beroende av specifika plausibilitetsstrukturer, dvs. den specifika sociala bas och de sociala processer som krävs för att den ska vidmakthållas. (Berger och Luckmann, 1966, s 180)

Ju mindre kontakt med människor som bekräftar ens verklighetsuppfattning desto svagare kommer den att bli. Plausibilitetsstrukturen är därmed avgörande för vidmakthållandet av människors subjektiva verklighetsuppfattning, identitet och livsåskådning. (Berger och Luckmann, 1966, s 41-45)

Genom den primära och sekundära socialisationen socialiseras människan in i den gemensamma verkligheten varpå människan blir en del av samhället. Berger och Luckmann talar här om *vardagslivets verklighet*, som innefattar gemensamma objektifieringar i samhället. Vardagslivets verklighet ter sig som någonting objektivt sant och självklart, samt upplevs som intersubjektiv. Vardagslivets

verklighet bekräftas och upprätthålls genom interaktion och kommunikation mellan människor. Berger och Luckmann menar att vardagslivets verklighet är så självklar och nödvändig för människor att allt som avviker från denna verklighet måste trängas undan eller bearbetas. (Berger och Luckmann, 1966, s 32, 38) Detta innebär till och med att när en människa hänger sig åt religiösa betraktelser så måste medvetandet in på ett helt annat plan av verklighet, vilket kräver mer eller mindre ansträngning. Berger och Luckmann påpekar även att vårt språk är kopplat till vardagslivets verklighet varpå det kan vara svårt att beskriva religiösa upplevelser då de tillhör en annan verklighetssfär. (Berger och Luckmann, 1966, s 39) För att förklara den religiösa verkligheten, och på så sätt *integrera* den med vardagslivets verklighet, skapar människan genom språket symboler. Berger och Luckmann talar här om ett *symboliskt universum*. Det symboliska universumet verkar som en övergripande teori, förklaringsmodell för hur de olika verklighetssfärerna hänger ihop, vilket på så sätt integrerar dem med varandra till en koncis helhet. En människas symboliska universum är således hennes världsbild som ger svar och mening åt hela samhället och livet. Ovanstående ska förstås i relation till socialisationen samt en, för människan, omedveten process. (Berger och Luckmann, 1966, s 114-115)

4:2 Alternation och konvertering

En människas symboliska universum blir ofta som tydligast i krissituationer i livet då det framgår om ens symboliska universum klarar av att ge tillfredsställande förklaringar till krisen. Kan inte ens symboliska universum ge en fortsatt mening till livet så riskerar den att "bytas ut". När en människas symboliska universum inte längre fungerar som en förklaringsmodell och meningsbyggare, och ett nytt symboliskt universum konkurrerar ut det gamla så sker en *alternation*. (Berger och Luckmann, 1966, s 181-182)

Berger och Luckmann förklarar alternation som en resocialisering, vilket liknar den primära socialisationen i barndomen. För att denna resocialisering ska fungera krävs, precis som under den primära socialisationen, att det finns signifikanta andra som introducerar människan till det nya symboliska universumet. Dessa signifikanta andra blir de som även introducerar människan till den nya sociala basen/gemenskapen som bekräftar och upprätthåller det nya symboliska universumet. Genom interaktion och kommunikation med de nya signifikanta andra legitimeras det nya symboliska universumet och resulterar därmed i att individens subjektiva verklighet omformuleras. Nya signifikanta andra och en

stark plausibilitetsstruktur är således förutsättningen för att resocialisationen och därmed även alternationen ska bli framgångsrik. (Berger och Luckmann, 1966, s 182-183)

Berger och Luckmann påpekar även, som en logisk följd av ovanstående, att en fysisk segregering från de gamla signifikanta andra och den gamla sociala basen underlättar alternationen då en brist på social kontakt med människor som delar ens gamla symboliska universum minskar risken för tvivel på det nya. Omvänt så kan en påtvingad segregation resultera i en alternation då ens sociala verklighet inte längre stämmer överens med ens subjektiva. Ju mer isolerad ens symboliska universum blir desto större risk är det att den verkligheten byts ut då den ej överensstämmer med ens sociala verklighet. Det som sker i alternationen är att det gamla symboliska universumet (genom den process som jag redogjort för ovan) omtolkas radikalt så att det ”passar in i” ramen för det som legitimerar det nya symboliska universumet. Detta görs genom att man tolkar allt som hände innan alternationen som ett led i omvandlingen vars syfte var att resultera i det nya symboliska universumet. (Berger och Luckmann, 1966, s 185-187)

Konvertering är en alternation, Berger och Luckmann menar till och med att det är själva prototypen för en alternation, då konverteringen ändrar individens grundläggande världsbild och ovanstående gäller således även för konvertering. (Berger och Luckman, 1966, s 183)

McGuire talar även om tre komponenter i en konvertering, sociala, psykologiska och idemässiga som jag vill nämna lite kort som ett komplement till ovanstående. De *sociala komponenterna* består av interaktionen mellan konvertiten och de som delar den nya tron. Eller med Berger och Luckmanns terminologi: vikten av en ny stark plausibilitetsstruktur. De *psykologiska komponenterna* är de känslomässiga aspekter som följer för individen av konverteringen och förändringen. Och de *idemässiga komponenterna* är de nya idéer som konvertiten anammar, samt de gamla som konvertiten förkastar genom konverteringen. McGuire menar här inte de teologiska eller filosofiska argumenten utan de idéer som används för att legitimera konverteringen samt förkasta den gamla tron. (McGuire, 2002, s 77-78).

5 Definitioner och begrepp

5:1 Flykting, alternativt skyddsbehövande och övrig skyddstatusförklaring

Flykting: Enligt svensk lag, flyktingkonventionen och EU-regler är man flykting om man befinner sig utanför det land man är medborgare i och har *välgrundade skäl* att vara rädd för förföljelse i hemlandet på grund av;

- ras
- nationalitet
- religiös eller politisk uppfattning
- kön
- sexuell läggning
- tillhörighet till viss samhällsgrupp
- Och inte kan eller, på grund av fruktan, inte vill begagna sig av det landets skydd (4 kap 1 § UtL).

Alternativt skyddsbehövande: Om man som asylsökande inte räknas som flykting kan man ändå erhålla uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande. Enligt svensk lag och EU-regler är man alternativt skyddsbehövande om man befinner sig utanför det land som man är medborgare i, samt att det finns *grundad anledning* att anta att utlänningen vid ett återvändande till hemlandet skulle riskera att;

- straffas med döden

- utsättas för kroppsstraff, tortyr, eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning
- som civilperson utsätts för skada på grund av urskillningslöst våld med anledning av en yttre eller inre väpnad konflikt.
- Och inte kan eller, på grund av fruktan, inte vill begagna sig av det landets skydd (4 kap 2 § UtlL).

Övrig skyddsstatusförklaring: Om man som asylsökande inte räknas som varken flykting eller alternativt skyddsbehövande kan man ändå erhålla uppehållstillstånd. Enligt svensk lag är man övrig skyddsbehövande om man befinner sig utanför det land man är medborgare i på grund av att man behöver skydd med anledning av:

- en yttre eller inre väpnad konflikt eller andra svåra motsättningar i hemlandet som gör att man känner välgrundad fruktan att utsättas för allvarliga övergrepp.
- att det ej går att återvända på grund av en miljökatastrof.
- Och inte kan, eller på grund av fruktan, inte vill begagna sig av landets skydd (4 kap 2a § UtlL)

5:2 Begrepp

Laga kraft: Beslutet kan inte överklagas mer och ska således verkställas.

Verkställas/verkställighet: Ärendet har vunnit laga kraft och ska således genomföras. Den asylsökande ska avvisas/utvisas från Sverige. Ett ärende kan dock i vissa undantag verkställas även om beslutet ej har hunnit överklagas.

Inhibering: Migrationsverket kan besluta om inhibition, vilket innebär att verkställigheten av avvisnings/utvisningsbeslutet tills vidare avbryts.

5:3 Ett ärendes gång

Det är Migrationsverket som beslutar om uppehållstillstånd. Vid ett negativt beslut för den asylsökande kan beslutet överklagas, varpå Migrationsverket går igenom ärendet en gång till. Om Migrationsverket inte ändrar sitt beslut skickas överklagan automatiskt till Migrationsdomstolen. Migrationsdomstolen kan då antingen ändra eller fastställa Migrationsverkets beslut. Ändras beslutet så skickas ärendet tillbaka till verket för en ny bedömning. Fastställs verkets beslut så kan den asylsökande överklaga till Migrationsöverdomstolen som är den högsta instansen i Sverige. Migrationsöverdomstolen tar bara upp vägledande fall, vilka ska verka som praxis i framtida domar, eller om det finns synnerliga skäl. Migrationsöverdomstolen meddelar då prövningstillstånd. Beslutar Migrationsöverdomstolen att inte meddela prövningstillstånd så vinner Migrationsverkets beslut laga kraft. (Migrationsverkets hemsida, samt information från Migrationsverket i fallen)

5:4 Verkställighetsärenden

Den asylsökande kan dock efter ett negativt beslut om uppehållstillstånd ansöka om ”*hinder mot verkställighet av ärendet*” (12 kap 19 § UtIL) om det framkommit *nya omständigheter* i ärendet. Här räcker det vanligtvis inte med att de nya omständigheterna är modifieringar eller tillägg till redan prövade asylskäl för att Migrationsverket ska bevilja hinder mot verkställighet i ärendet (prop. 2004/05:170 s 227). Migrationsverket ska dock gå igenom inkommen ansökan för att se om nya omständigheter har tillkommit, samt om dessa är ett hinder mot att beslutet om avvisning/utvisning, som vunnit laga kraft, verkställs. I nedanstående fall kommer vi se att konvertering till kristendomen kan vara en sådan ny omständighet. De nya omständigheterna ska antingen;

- Utgöra ett *bestående* hinder mot verkställigheten som avses i 12 kap 1-3 §§ UtIL, det vill säga att den asylsökande bland annat riskerar att utsättas för dödsstraff, tortyr eller annan förnedrande behandling och/eller förföljelse. I propositionen tydliggörs detta med att det inte ska vara fråga

om en mer eller mindre avlägsen risk för detta, utan den asylsökande ska kunna visa på en konkret hotbild (2004/05:170 s.300).

- Den asylsökande ska inte ha *kunnat* åberopa dessa omständigheter tidigare, alternativt kunna visa *giltiga* anledningar till att inte ha gjort det.
- Det ska även stå klart att den asylsökande *inte* kan beviljas uppehållstillstånd enligt 12 kap 18 §, se nedan.

Uppfylls något av dessa krav ska Migrationsverket göra en ny prövning av uppehållstillståndet samt tillsvidare inhibera ärendet (12 kap 19§ UtlL).

I ett ärendet om verkställighet som har vunnit laga kraft kan den asylsökande ansöka om en ”*ny prövning av uppehållstillståndet*” hos Migrationsverket enligt 12 kap 18 § UtlL. Förutsättningarna för att den asylsökande ska beviljas uppehållstillstånd är att det har framkommit *nya omständigheter* i ärendet. Vad som sagts ovan om nya omständigheter gäller även här. Detta beslut kan ej överklagas hos Migrationsdomstolen. De nya omständigheterna ska antingen;

- Utgöra ett *bestående* hinder mot verkställigheten som avses i 12 kap 1-3 §§ UtlL (se ovan).
- Bestå i att det finns anledning att tro att mottagarlandet inte kommer att vara villiga att ta emot den asylsökande.
- Bestå i att det finns *medicinska hinder*, eller annan särskild anledning till att beslutet inte bör verkställas. I propositionen tydliggörs att vad som menas med medicinska hinder är begränsat. Det handlar om fall där den asylsökande är så svårt sjuk att det rent praktiskt/fysiskt inte går att genomföra verkställigheten, alltså inte svårighetsgraden av sjukdomen i sig (prop. 2004/05:170 s. 299).

Uppfylls något av dessa krav permanent kan Migrationsverket bevilja permanent uppehållstillstånd och uppfylls något av kraven för tillfället eller under en antagen period kan verket bevilja ett tidsbegränsat uppehållstillstånd där dock avvisnings/utvisningsbeslutet kvarstår (12 kap 18 § UtlL).

6 Resultat

I nedanstående avsnitt kommer jag, efter noggrann läsning av mitt empiriska material, redogöra för de fem fallen. Jag kommer även gå igenom två argument som Migrationsverket använder sig av i motiveringarna till besluten.

6:1 Genomgång av respektive fall

6:1:1 Fall A

Sammanfattning av ärendets gång: Migrationsverket beslutar att avslå asylsökande A:s ansökan om uppehållstillstånd, varpå A ska utvisas till hemlandet Afghanistan. Migrationsdomstolen avslog överklagan av verkets beslut och Migrationsöverdomstolen beslutade att inte meddela prövningstillstånd, varpå beslutet vann laga kraft. A har efter detta anfört hinder mot verkställande av utvisning hos Migrationsverket men fick återigen avslag. A överklagade då detta till Migrationsdomstolen som avslog överklagan.

I anförandet av hinder mot verkställande av utvisningen hos Migrationsverket och sedan Migrationsdomstolen angav A att A har konverterat till kristendomen i Sverige. A döptes i Sverige enligt uppvisat dopintyg samt kan mycket om bibeln och kristen tro. A har regelbundet deltagit i gudstjänster och möten. A blev intresserad av kristendomen redan under sin resa till Sverige då A i Italien regelbundet träffade en äldre präst som lärde A mycket om kristendomen och som hjälpte A under dennes tid i Italien. A har även öppet visat sin kristna tro för andra afghaner i den stad A bor i då den nya tron gett A mycket glädje och trygghet, vilket A vill förmedla till andra. Det finns därför en stor risk att någon av afghanerna, som inte ser positivt på konverteringen, rapporterat till en mulla eller myndigheten i Afghanistan om A:s konvertering. A kommer inte ”ligga lågt med sin tro” även om A utvisas till hemlandet. A riskerar därmed att dödas, förföljas

och diskrimineras vid en utvisning till hemlandet då det är belagt med dödsstraff att konvertera från islam enligt sharia-lag i Afghanistan.

Migrationsverket avslog A:s ansökan med följande motivering; I tidigare utredning uppgav A att A passerade Italien på sin väg till Sverige. I denna nya ansökan uppger A att A regelbundet träffade en präst i Italien vilket indikerar att A tillbringade en längre period i Italien än vad som tidigare uppgetts. Detta samt det faktum att A konverterade till kristendomen efter det att beslutet om utvisning vunnit laga kraft gör att Migrationsverket ifrågasätter A:s trovärdighet. Migrationsverket uppger även att oavsett trovärdigheten i uppgifterna så har det ej framkommit att A löper en individuell risk att återvända till hemlandet eller att A:s konvertering har kommit till myndigheten i hemlandets kännedom. Utifrån ovanstående argument avslår Migrationsverket A:s ansökan om en ny prövning av uppehållstillstånd samt inhibition i verkställighetsärendet. Migrationsdomstolen angav samma skäl och beviljade därmed ej ny prövning av fallet hos Migrationsverket, eller inhibition av verkställighetsärendet.

6:1:2 Fall B

Sammanfattning av ärendets gång: Migrationsverket beslutar att avslå de asylsökande B:s (barnfamilj) ansökan om uppehållstillstånd, varpå de ska utvisas till hemlandet Iran. Migrationsdomstolen avslog överklagan av Migrationsverkets beslut och Migrationsöverdomstolen beslutade att inte meddela prövningstillstånd, varpå beslutet vann laga kraft. B har efter detta anfört hinder mot verkställandet av beslutet hos Migrationsverket och fick återigen avslag. Migrationsdomstolen avslog överklagan och Migrationsöverdomstolen beslutade att inte meddela prövningstillstånd, varpå beslutet vann laga kraft. B ansökte efter detta om uppehållstillstånd enligt 12 kap 18 § UtlL, alternativt ny prövning av uppehållstillståndet enligt 12 kap 19 § UtlL. Ärendet avvisades hos Migrationsverket och Migrationsdomstolen fastställde verkets beslut. B anförde då på nytt hinder av verkställigheten hos Migrationsverket.

I anförandet om uppehållstillstånd hos Migrationsverket (enligt 12 kap 18 § UtlL) åberopade asylsökande B föräldrarnas psykiska ohälsa, familjens anpassning till Sverige, situationen i hemlandet samt barnets bästa. I ansökan om en ny prövning av uppehållstillstånd, enligt 12 kap 19 § UtlL, anförde B att familjen har konverterat till kristendomen under sin tid i Sverige, samt vilka konsekvenser detta skulle få för familjen vid en utvisning till hemlandet. B inkom även med intyg på

sin konvertering från sin kristna församling och dopintyg. B anför att kristna konvertiter riskerar att dödas, fängslas och torteras i hemlandet.

Migrationsverket anförde att föräldrarnas psykiska ohälsa eller barnens situation inte ska ses som ett hinder av verkställandet av beslutet, med motiveringen som framgår under avsnittet ”verkställighetsärenden”, och att det därmed saknas förutsättningar för att bevilja B uppehållstillstånd enligt 12 kap 18 § UtlL. Migrationsverket anförde när det gäller ansökningsen om ny prövning om uppehållstillstånd att B i väsentligt redan anført konverteringen som asylskäl och att verket då bedömde att hemlandets myndighet ej skulle ha något särskilt intresse för dem bara på grund av konverteringen. Verket bedömde därmed att det ej framkommit några nya omständigheter i ärendet, vilket innebär att en ny prövning av asylskälen (12 kap 19 § UtlL) ej beviljas. Migrationsdomstolen avvisade B:s ansökan om uppehållstillstånd enligt 12 kap 18 § UtlL då det ej är Migrationsdomstolen som beslutar om detta, samt avslog B:s överklagan av verkets beslut gällande ny prövning av uppehållstillstånd enligt 12 kap 19 § UtlL med samma argument som verket anförde.

6:1:3 Fall C

Sammanfattning av ärendets gång: Migrationsverket beslutar att avslå asylsökande C:s (barnfamilj) ansökan om uppehållstillstånd, varpå de ska utvisas till hemlandet Iran. Migrationsdomstolen avslog överklagan av Migrationsverkets beslut och Migrationsöverdomstolen beslutade att inte meddela prövningstillstånd, varpå beslutet vann laga kraft. C har efter detta anført hinder mot verkställandet av beslutet hos Migrationsverket och fick återigen avslag. Migrationsdomstolen biföll överklagan och visade tillbaka ärendet till Migrationsverket för en ny prövning av uppehållstillståndet enligt 12 kap 19 § UtlL.

I ansökan av hinder mot verkställandet av beslutet anförde C att de har konverterat till kristendomen under sin tid i Sverige, enligt uppvisat dopintyg. Familjen har även varit med i en kristen rikstidning där de har redogjort för varför de söker asyl i Sverige, sin nya tro samt hur de genom en landsman kom i kontakt med kristendomen. C har även bifogat denna tidningsartikel. Skulle C utvisas skulle de med säkerhet dödas då en ny lag i Iran har röstats igenom som innebär att det är belagt med dödsstraff att konvertera, samt att det är vanligt att släktingar eller grannar utför egna repressalier mot konvertiter. C riskerar annars att diskrimineras och förföljas på grund av konverteringen. C anförde vidare i överklagan till Migrationsdomstolen att deras kristna släktingar i Iran har arresterats och flera av

deras tillhörigheter har konfiskerats av polis. Ingen vet idag var släktingarna befinner sig.

Migrationsverket anförde att det framgår av tillgänglig landinformation att det allmänna läget i Iran för konvertiter under vissa förhållanden kan vara svår, dock måste en individuell riskbedömning göras då det vanligtvis inte räcker att man tillhör en viss grupp. Migrationsverket anförde att konverteringen är en ny omständighet men att inget tyder på att detta har kommit till Irans myndigheters kännedom, och därför ska det ej ses som något bestående hinder mot verkställigheten enligt 12 kap 1-3 §§ UtIL. Migrationsverket anförde även att de kristna släktingarna i Iran ej allvarligt har förföljts av myndigheterna. Migrationsdomstolen ansåg precis som verket att familjen är trovärdig i sin konvertering samt att detta ska ses som en ny omständighet i ärendet. Migrationsdomstolen utgick vidare från samma landsinformation samt motivering som verket men menade att det inte har utretts ordentligt huruvida konverteringen har kommit till myndighetens kännedom i Iran eller inte. Migrationsdomstolen konstaterar även att familjens kristna släktingar i Iran nu har arresterats och försvunnit på grund av konverteringen. Migrationsdomstolen biföll således överklagan och visade målet åter till Migrationsverket för en ny prövning av uppehållstillstånd, enligt 12 kap 19 § UtIL. Migrationsdomstolen beslutade därmed att utvisningsbeslutet ska inhiberas tills dess att verket har slutfört den nya prövningen.

6:1:4 Fall D

Sammanfattning av ärendets gång; Migrationsverket beslutar att avslå asylsökande D:s ansökan om uppehållstillstånd, varpå D ska utvisas till hemlandet Afghanistan. Migrationsdomstolen avslog överklagan av Migrationsverkets beslut och Migrationsöverdomstolen beslutade att inte meddela prövningstillstånd, varpå beslutet vann laga kraft. D anförde därefter hinder mot verkställandet av beslutet och fick avslag av Migrationsverket. Migrationsdomstolen biföll överklagan och visade målet åter till verket för en ny prövning av frågan om uppehållstillstånd. Migrationsverket beslutade efter den nya prövningen att inte bevilja D uppehållstillstånd, vilket överklagades till Migrationsdomstolen som avslog överklagan. Beslutet vann laga kraft efter att Migrationsöverdomstolen beslutade att inte meddela prövningstillstånd. D anförde sedan på nytt hinder mot att verkställa utvisningsbeslutet men fick avslag hos Migrationsverket och Migrationsdomstolen.

I ansökan om hinder mot verkställandet av beslutet anförde asylsökande D att D har konverterat till kristendomen, samt döpt sig under sin tid i Sverige. D kan mycket om kristendomen och förstår innebörden av tron. D deltar regelbundet i gudstjänster och möten samt är öppen med sin tro inför andra afghaner då D vill sprida budskapet som gett honom mycket kärlek. Detta har resulterat i att flera av D:s vänner har tagit avstånd från honom och en av dessa befinner sig nu i Afghanistan. D anförde att D vid en utvisning till Afghanistan riskerar att dödas på grund av sin konvertering då det är belagt med dödsstraff att konvertera i Afghanistan. D riskerar även att trakasseras, diskrimineras och förföljas av såväl släktingar som myndigheten i Afghanistan vid en utvisning då D inte kommer "ligga lågt med sin tro" utan fortsätta att praktisera sin tro öppet. D uppvisade även ett dopintyg samt en lista från sin församling som intygar att D har en "äkta" kristen tro.

Migrationsverket och Migrationsdomstolen avslag D:s ansökan om hinder mot verkställande av beslutet med motiveringen att konverteringen redan i stort prövats som asylskäl i och med den nya prövningen av uppehållstillstånd. Det ska således ej ses som någon ny omständighet i ärendet.

6:1:5 Fall E

Sammanfattning av ärendets gång: Migrationsverket beslutar att avslå asylsökande E:s ansökan om uppehållstillstånd, varpå E ska utvisas till hemlandet, Afghanistan. Migrationsdomstolen avslag överklagan av Migrationsverkets beslut och Migrationsöverdomstolen beslutade att inte meddela prövningstillstånd, varpå beslutet vann laga kraft. E har efter detta anført hinder mot verkställandet av utvisning hos Migrationsverket men fick återigen avslag. E överklagade beslutet till Migrationsdomstolen som biföll överklagan varpå ärendet inhiherades och skickades tillbaka till Migrationsverket för en ny prövning av uppehållstillstånd.

I hinder mot verkställandet av beslutet anförde asylsökande E att E under sin tid i Sverige har konverterat till kristendomen. E har under en längre tid besökt olika kyrkor och E:s intresse för kristendomen har ökat med tiden. E har deltagit i bibelundervisning och samtal med den kristna familj E bor med. E har sedan även döpt sig, vilket E lämnat intyg på. Konvertering är förenat med dödsstraff i Afghanistan vilket även kan genomföras av slakten, grannar eller bekanta. E skulle därmed löpa stor risk för att utsättas för dödsstraff, trakasserier, diskriminering eller dylikt då E inte kommer att "ligga lågt" med sin nya religion vid ett utvisande till Afghanistan.

Migrationsverket avslog E:s ansökan om hinder mot verkställande av utvisningsbeslutet med motiveringen att E:s konvertering ej är trovärdig, även om det ansågs som nya omständigheter i ärendet. Migrationsverket anförde att konverteringen snarare framstår som ett försök att öka asylskälen än grundar sig i en äkta religiös övertygelse. Migrationsverket ställde sig även mycket frågande till varför E inte nämnt sitt intresse för kristendomen tidigare i ärendet, särskilt med tanke på situationen för kristna i Afghanistan. Migrationsdomstolen anförde att E:s konvertering är en ny omständighet som ej prövats i ärendet tidigare varför det kan utgöra ett hinder mot verkställandet av beslutet. Migrationsdomstolen anförde även att E ej har kunnat införa ett dopintyg tidigare då E ej var döpt vid den första prövningen. Migrationsdomstolen visar således ärendet åter till Migrationsverket för en ny prövning av uppehållstillstånd samt beslutade att inhibera ärendet tills dess att verket tagit ny ställning i frågan om uppehållstillstånd.

6:2 Två argument Migrationsverket använder sig av i bedömningen av fallen

I samtliga av ovanstående fall handlar det om människor som har konverterat till kristendomen i Sverige, samt att detta åberopas som ett hinder av verkställandet av utvisningsbeslutet (se tidigare genomgång av verkställighetsärenden). De asylsökande har således inte framhållit konverteringen som skäl för asyl i den första prövningen av uppehållstillstånd, och det av naturliga skäl då konverteringen skett senare då de har varit en tid i Sverige. Migrationsverket har avslagit deras ansökan med framförallt två argument.

6:2:1 Konverteringen är inte trovärdig

Det första argumentet är att *verket inte anser att det är trovärdigt att den asylsökande har konverterat på grund av en religiös övertygelse utan istället som en sista utväg för att få uppehållstillstånd i Sverige*. Migrationsverket ifrågasätter om den asylsökande kommer fortsätta praktisera den nya tron efter asylprocessen. Detta trots inlämnat dopintyg och intyg från församlingen. Detta kan vi se i asylsökande E, A och D:s fall.

6:2:2 Ingen individuell hotbild mot den asylsökande

Det andra argumentet är att den asylsökande *ej har visat att det finns en överhängande individuell risk att myndigheten i hemlandet har fått kännedom om konverteringen*. Migrationsverket ifrågasätter här inte trovärdigheten i konverteringen utan hänvisar till att det måste finnas en individuell hotbild. Man kan alltså inte åberopa det allmänna läget för konvertiter i hemlandet utan måste kunna visa på att det finns en reell, individuell hotbild. Detta kan vi se tydligast i asylsökande B och C:s fall men även i asylsökande A:s fall.

6:2:3 Migrationsdomstolen

I två fall (C och E) har Migrationsdomstolen bifallit överklagan och skickat ärendet tillbaka till verket med motiveringen att den individuella risken på grund av konverteringen inte har utretts ordentligt. I asylsökande E:s fall ifrågasätter inte domstolen konverteringen utan konstaterar bara att det är någonting nytt i ärendet som inte tillräckligt har utretts av verket.

7 Analys

Jag kommer i nedanstående analysdel börja med att diskutera de två argument som Migrationsverket använder sig av. Fortsättningsvis kommer jag reflektera över hur och i vilken utsträckning den svenska sekulariseringen kan ha inverkat på handläggningen av fallen. Avslutningsvis kommer en sammanfattande diskussion där jag återknyter till syftet och frågeställningarna som jag presenterade i början av uppsatsen. Därefter kommer en avslutande reflektion där jag kopplar uppsatsen till rådande diskussion på området, samt framför några av mina egna tankar.

7:1 Konverteringen inte trovärdig?

Som vi har sett har samtliga konverterat till kristendomen i Sverige under sin tid som asylsökande. Är detta, som Migrationsverket i fall E, A och D menar, ett sätt att öka chanserna till att erhålla uppehållstillstånd i Sverige, eller grundar sig konverteringen på en "äkta" religiös övertygelse? Det verkliga svaret vet bara de asylsökande själva, men jag kommer i detta avsnitt reflektera över deras konvertering utifrån tidigare redogjord sociologisk teori, vilket kommer visa att en "äkta" konvertering i de asylsökandes situation är trolig.

I samtliga fall har de asylsökande socialiserats in i ett religiöst, monopolliknande samhälle där Islam har en mycket gynnad ställning av staten. Både Iran och Afghanistan karakteriseras av en låg grad av religiös pluralism men en hög grad av religiöst deltagande/engagemang vilket upprätthålls genom olika incitament. Iran och Afghanistan är därmed bra exempel på att kontexten alltid måste beaktas i en analys av ett samhälles/områdes religiositet/sekularisering för att inte hamna i förenklade förklaringsmodeller. De asylsökandes vardagliga verklighet bestod utifrån ovanstående, med största sannolikhet, av olika religiösa symboler i hemlandet. Den religiösa verkligheten hade genom dessa symboler integrerats med den vardagliga verkligheten, varpå religionen blivit en del av den objektiva sanningen.

Det bör här tilläggas att en socialisering aldrig är exakt likadan, får exakt samma resultat eller är statisk. Jag har i min uppsats bara kunskap om den generella religiositeten i länderna och kan och vill därför inte uttala mig om de asylsökandes personliga religiositet i hemländerna. Det är dock intressant att *samtliga* uppger att de har konverterat *från islam* till kristendomen, vilket jag menar visar att det skett *någon form* av religiös socialisation i hemländerna. Det är i detta sammanhang även intressant att veta att en konvertering är mest sannolik att ske om individen tidigare har socialiserats in i en religiös kontext. Detta då konverteringen underlättas av att individen redan har ett religiöst språk som han/hon kan använda sig av för att integrera den religiösa verkligheten med vardagslivets verklighet till ett symboliskt universum (McGuire, 2002, s 81).

I hemlandet bestod således de asylsökandes symboliska universum till viss del (i vilken omfattning vet vi ej) av en islamsk tro. De asylsökande tvingades dock på grund av olika omständigheter att fly hemlandet, varpå de kom till Sverige för att söka asyl. Väl i Sverige fick de dock avslag på sin asylansökan och beskedet om att de skulle utvisas till hemländerna.

En alternation, som en konvertering är, sker oftast i och med en krissituation i livet. Detta på grund av att ens gamla symboliska universum inte klarar av att ge en tillfredsställande förklaring till krisen och en fortsatt mening med livet (Berger och Luckmann, 1966, s 181). De asylsökande har genomgått åtminstone två sådana stora, omvälvande kriser. Först situationen i hemländerna som tvingade dem att fly och sedan det negativa beskedet om utvisning i Sverige. I fall B och C vet vi med säkerhet att de har mått mycket psykiskt dåligt, men jag tror vi kan utgå ifrån att alla de asylsökande varit under stor psykisk press och genomgått traumatiska upplevelser. I familj B har både modern och fadern varit inlagda inom den psykiatriska tvångsvården i Sverige och i familj C så var modern i en djup depression när hon träffade kvinnan som introducerade henne till kristendomen. Detta kan ses som att deras gamla symboliska universum inte klarade av att ge en fortsatt mening till livet, varpå familjerna var ”öppna” för en alternation. En alternation, eller med andra ord, en konvertering i Sverige är således inte förvånande utifrån de asylsökandes situation och erfarenheter.

Under tiden som asylansökande har samtliga på något vis kommit i kontakt med kristendomen. Det man kan se i åtminstone fall A, C och E är att de människor som har hjälpt och intresserat sig för dem är de som har introducerat dem för kristendomen. Asylsökande E introducerades till kristendomen av den familj som E har bott med i Sverige. Asylsökande A kom i kontakt med kristendomen genom en pensionerad präst i Italien som samtalade med och hjälpte honom där, vilket

senare fick honom att uppsöka en kristen församling i Sverige. Modern i asylsökande C:s familj träffade en landsman i kyrkan som introducerade henne till kristendomen.

De asylsökande har således funnit nya signifikanta andra som introducerat dem för den nya tron, varpå en resocialisering kunde påbörjas. Genom de nya signifikanta andra blev de asylsökande delaktiga i en kristen församling som således kom att fungera som deras nya sociala bas. Genomgående för fallen är att de vittnar om en stark gemenskap inom församlingen, samt att de vill sprida kristendomen då den har gett dem mycket kärlek och värme. Detta kan vi bland annat avläsa av intygen från deras kristna församling, signifikanta andra och dopintyg som de asylsökande inkommit med till Migrationsverket. Denna gemenskap är mycket viktig i alternationen då det är genom interaktionen med den nya sociala basen som de asylsökande resocialiseras in i gruppens sätt att leva. Resocialisationen innebär att de asylsökande successivt omorganiserar sin världsbild för att passa in i gruppen. De viktigaste förutsättningarna för en alternation är därmed uppfyllda, nya signifikanta andra och en stark ny plausibilitetsstruktur (Berger och Luckman, 1966, s 183 och McGuire 2002, s 88).

Vidare så har de asylsökande i och med migrationen fysiskt segregerat sig från den gamla plausibilitetsstrukturen, varpå de asylsökandes gamla subjektiva verklighet inte längre bekräftas och upprätthålls. Det gamla symboliska universumet undermineras således då den nuvarande plausibilitetsstrukturen visar på en annan verklighet. Religion, precis som allt annat, kräver i längden en social grupp som bekräftar den subjektiva verkligheten genom den sociala interaktionen och ju mer isolerad ens tro är desto större risk är det att den byts ut (Berger och Luckmann, 1966, s 184).

Det kan även vara så att de asylsökande redan i hemländerna kände ett tvivel på det gamla symboliska universumet men inte uttryckte det för den sociala gruppen på grund av en oro eller rädsla för repressalier. Exempelvis så uppger modern i asylsökande C:s fall (i rikstidningen som lämnades som intyg till Migrationsverket) att hon redan i Iran kände en längtan och nyfikenhet att besöka en kyrka men att det var först i Sverige som hon kunde utforska kristendomen. Tvivel på den gamla tron kan inte ”motas undan” på samma effektiva sätt som om de hade levt kvar i samma miljö, och tidigare tvivel kan i den nya miljön uttryckas utan rädsla för repressalier. Ändras ens omgivning drastiskt är det inte konstigt att den subjektiva verkligheten också gör det, vilket självklart kan gå olika fort beroende på situation och förutsättningar.

En annan viktig del i alternationen är att tidigare händelser måste omtolkas så att de passar in i den nya tron. I denna process skapas en retorik kring individens liv för att på så vis ge livet ett sammanhang, exempelvis genom att förklara livet innan konverteringen med ”att då trodde jag, nu vet jag” (Berger och Luckmann, 1966, s 185). En sådan omtolkning kan vi se i asylsökande C:s fall där modern berättar att hon hade en dröm i Iran där hon träffade en kvinna med ett kors runt halsen. I drömmen *trodde* hon att det var kvinnan som hjälpte dem att fly men efter mötet med den kristna landsmannen som introducerade dem till kristendomen *förstod* hon att det var henne drömmen handlade om.

Sammanfattningsvis så menar jag att det är mycket sannolikt att en konvertering i Sverige på grund av en äkta religiös övertygelse skett. För att använda McGuires terminologi så är de sociala, psykologiska och idémässiga komponenterna i konverteringen uppfyllda i samtliga av fallen (McGuire, 2002, s 77). Migrationen har resulterat i att den gamla sociala gruppen bytts ut, varpå den subjektiva verkligheten inte längre stämmer överens med den objektiva. I fallen har det även funnits en ny stark social grupp som hjälpt till med resocialisationen, det vill säga en ny stark plausibilitetsstruktur. De sociala komponenterna är således uppfyllda. Vidare så har de asylsökande genomgått en eller flera kriser som lett fram till konverteringen då det gamla symboliska universumet inte kunde ge en fortsatt mening till livet. Genomgående i fallen är även hur de asylsökande beskriver dopet och konverteringen som en stor omvälvande händelse som förändrat deras liv, oavsett om de får stanna i Sverige eller inte. De psykologiska komponenterna är således uppfyllda. De asylsökande har också genomgått undervisning i kristendomen, studerat bibeln själva, deltagit i gudstjänster och jämfört kristendomen med den gamla tron, islam, vilket visar att de tagit till sig de nya idéer som finns inom kristendomen. De idémässiga komponenterna är således också uppfyllda.

Religionssociologisk forskning visar även att det är vanligt med en förändring i religiositeten i och med en migrationsprocess, just på grund av den nya sociala kontexten (Hamberg 2010, s 103). I vissa fall förstärks den egna religionen, i vissa fall avtar den, i vissa fall sker det ingen direkt förändring och i ytterligare vissa fall omorganiseras den radikalt och migranten genomgår en konvertering.

7:2 Ingen individuell hotbild mot den asylsökande?

Att läget för konvertiter i Iran och Afghanistan är svår vittnar många rapporter om. Även den rapport som Migrationsverket själv använder sig av uppger att situationer för konvertiter från islam under vissa förhållanden kan vara svåra (LIFOS, 2010, dok 23447). Däremot så hänvisar Migrationsverket till att det normalt sett inte räcker med att tillhöra en viss grupp för att erhålla uppehållstillstånd. I framförallt fall A, B och C anser Migrationsverket att de asylsökande inte har visat att det finns en individuell hotbild eller risk för dem att återvända till hemländerna på grund av konverteringen. Detta då de asylsökande inte har inkommit med någonting som tyder på att landets myndighet har eller kommer få kännedom om konverteringen. Vad menas egentligen med detta och framförallt, vad skulle det innebära för konvertiternas religiositet vid ett utvisande till hemländerna?

Det som är mest intressant för min uppsats är att Migrationsverket i dessa fall inte ifrågasätter den religiösa övertygelsen för konverteringen *men* att de anser att myndigheterna inte behöver få reda på konverteringen när de asylsökande utvisats till hemlandet. Eftersom Migrationsverket är medvetna om att grannar, släkt och vänner kan anmäla konvertiter till myndigheten eller utföra repressalier själva så blir den logiska följderna att verket direkt eller indirekt menar att de asylsökande vid ett återvändande inte öppet behöver praktisera sin nya tro. Sjöberg skriver även i inlagorna för fall E och D att Migrationsverket i tidigare fall uppmanat de asylsökande att ”ligga lågt” med sin religion. Detta visar på en liten förståelse för religionens betydelse för dessa människor. Det är också anmärkningsvärt att detta förhållningssätt tenderar att bryta mot de mänskliga rättigheterna.

Enligt artikel 18 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna har varje människa rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion eller tro och att ensam eller i gemenskap med andra offentligt eller enskilt utöva sin religion eller tro genom undervisning, gudstjänst och iakttagande av religiösa sedvänjor (www.humanrights.gov.se).

I både Afghanistan och Iran är ett öppet praktiserande av islam en del i det vardagliga livet och en social norm. Att avstå från att praktisera islam blir därmed ett, mer eller mindre, offentligt ställningstagande, precis som det i Sverige är att offentligt praktisera islam. Det är således inte så att de asylsökande vid ett utvisande till hemlandet ”bara” behöver praktisera sin religion privat utan de skulle även, för att vara helt säkra, behöva praktisera sin gamla religion islam vid exempelvis större högtider som Ramadan. I fall D vittnar den asylsökande om att andra landsmän på den flyktingförläggning som D bor på ifrågasatte att D inte fastade under Ramadan, samt att några tog avstånd från D när D berättade om konverteringen. I fall A, D och E uppger de asylsökande även att de inte kommer ”ligga lågt” med sin religion trots riskerna vid ett utvisande till hemländerna.

Vidare så består religiositeten inte bara av den känslomässiga tron utan även av det praktiska engagemanget, utförandet och det religiösa deltagandet i olika offentliga sammankomster (McGuire, 2002, s 84-85). Att direkt eller indirekt hänvisa de asylsökande till att enbart praktisera sin tro i det privata hemmet är således för många en orimlig begäran. I fall A och D uppger de asylsökande att de vill sprida kristendomens budskap då den har gett dem mycket glädje och kärlek, och i de församlingar de anslutit sig till är missionerande också en del i det religiösa engagemanget. McGuire menar att missionerande är viktigt för bibehållandet av det religiösa engagemanget och ett sätt för den religiösa att visa sin fortsatta övertygelse efter dopet (Mcguire, 2002, s 83). Att Migrationsverket inte tar detta i beaktande visar, enligt mig, på en liten förståelse för vad tron faktiskt innebär för de troende, både känslomässigt och praktiskt.

Vidare så är det intressant att Migrationsdomstolen i fall C och E skickat ärendet tillbaka till Migrationsverket på grund av att den individuella risken inte hade utretts ordentligt av verket. I fall C har deras släktingar i hemlandet som också är kristna försvunnit sedan en tid tillbaka, vilket visar på situationen för konvertiter i landet. I fall D så blev en landsman mycket upprörd över den asylsökandes konvertering och stal D:s bibel. Landsmannen är nu i hemlandet och kan ha rapporterat konverteringen till myndigheterna eller en mullah. Detta ansåg dock varken Migrationsverket eller Migrationsdomstolen vara tillräckligt för att inhibera verkställandet av utvisningsbeslutet.

7:3 Sekulariseringen i Sverige och hur den kan ha inverkat på handläggningen av fallen

Kristendomen har traditionellt sett haft en stark, gynnad monopolliknande ställning i Sverige och det var först år 2000 som svenska kyrkan och staten separerades (Hamberg, 2009, s 273). Sverige har således karaktäriserats av en låg grad av religiös pluralism, vilket enligt marknadsteorin skulle kunna vara en av förklaringarna till den långtgående sekulariseringsprocessen i Sverige. När det religiösa deltagandet successivt upphörde att vara en social norm och/eller påbud resulterade det i att religiositeten och den religiösa socialiseringen successivt avtog.

Hambergs undersökning bekräftar ovanstående då den visar att antalet som bekänner sig till kristendomen och det religiösa praktiserandet har minskat det senaste seklet, och då även för de som uppger sig vara troende. Detta visar att den religiösa socialiseringen i Sverige har blivit ineffektiv och, med Berger och Luckmanns terminologi, att religionen inte är en stor del i många av svenskarnas symboliska universum idag. Religionen, eller tron är idag mer en del av ett retoriskt system eller teori snarare än en viktig del i människors vardagliga liv (Hamberg, 1990, s 55-57).

Jag har i mina fall ingen kunskap om de enskilda handläggarnas bakgrund eller religiositet men utifrån ovanstående är det troligt att många av handläggarna på Migrationsverket inte socialiserats in i en religiös verklighet så som de asylsökande i fallen gjort. Religionens betydelse för det vardagliga livet blir därmed svårare att förstå för handläggarna. Det bör här påpekas att jag inte menar att alla handläggare på Migrationsverket har svårt att förstå religionens betydelse för de asylsökande, men jag menar att det kan finnas en sådan tendens. Jag menar att man utifrån alla fallen, men framförallt fall A, D och E där Migrationsverket ifrågasatt konverteringen, kan avläsa att religion inte är en stor del i handläggarnas privata liv, eller att de genomgått en religiös socialisering i samma utsträckning som de asylsökande.

I asylsökande A:s fall menar handläggaren att A uppgett motstridiga uppgifter angående sin tid i Italien vilket då även skulle underminera A:s trovärdighet när det gäller äktheten i konverteringen. Handläggaren skriver dock att trovärdigheten i konverteringen egentligen inte påverkar beslutet då A inte kunnat uppvisa att det föreligger en individuell hotbild eller risk, på grund av konverteringen, att

återvända till hemlandet. Om ”äktheten” i konverteringen inte har någon betydelse för ärendet undrar jag varför handläggaren överhuvudtaget ifrågasätter konverteringen? Varför hänvisar inte handläggaren till den individuella hotbilden på en gång som i fall B och C? Och är det korrekt att göra bedömningen att konverteringen inte är trovärdig på grund av att den asylsökande möjligtvis kan ha vistats längre i Italien än vad som framgick i det första utredningssamtalet? Jag anser att det är anmärkningsvärt att handläggaren på så lösa grunder ifrågasätter konverteringen trots att det, enligt handläggaren, är irrelevant för ärendet. Jag menar att detta är ett bra exempel på hur sekulariseringen i Sverige påverkar bedömningen av fall där religion är en del av asylskälen. Utgångspunkten är att religionens betydelse är underordnad andra intressen, som exempelvis att få uppehållstillstånd, då den generellt sett inte har en sådan stor betydelse för människor i Sverige. På grund av denna utgångspunkt ifrågasätts trovärdigheten i konverteringen trots att det inte spelar någon roll för ärendet.

Av inlagorna från fall D framgår det att handläggaren frågat den asylsökande om olika detaljerade bibelcitater i bedömningen av trovärdigheten i konverteringen, trots att D uppgett att konverteringen ägde rum för fyra månader sedan. Den asylsökande ville istället berätta om kristendomens grundtanke samt vad det betydde för D. Min uppfattning är att handläggarens intresse för den teoretiska delen av kristendomen snarare än den känslomässiga tyder på att handläggaren inte har en personlig religiositet utan mer en teoretisk föreställning om vad kristendomen är, samt vad det innebär att vara kristen. Detta följer Hambergs tanke om att kristendomen idag mer är en del av ett retoriskt system eller teori för många människor i Sverige, än en viktig del i deras vardagliga liv.

I asylsökande E:s fall har inte handläggaren gett något direkt argument till varför konverteringen inte är trovärdig. Handläggaren hänvisar endast till att konverteringen skett i Sverige och att den asylsökande inte uppgett något intresse för kristendomen tidigare. Precis som i fall A är således utgångspunkten icke religiös, varpå religionens betydelse ifrågasätts. Migrationsdomstolen skickade dock ärendet tillbaka till verket just på grund av att det är en ny omständighet som inte ordentligt utretts av verket. Domstolen ifrågasatte därmed inte själva konverteringen utan hänvisade endast till att den nya informationen ska utredas, vilket enligt min uppfattning är en betydligt mer rättssäker bedömning än den som verket gjorde.

Som vi har sett handlar ett av problemen med att få till en rättssäker handläggning i fallen om svårigheterna med att bedöma äktheten i de asylsökandes tro. Förutom intyg från församlingen och dopintyg, som samtliga i fallen inkommit med till

Migrationsverket finns det ingenting konkret, bevisbart de asylsökande kan framföra. Eftersom det idag inte finns några riktlinjer för handläggarna på Migrationsverket i sådana fall så handlar det i slutändan om hur bra den asylsökande argumenterar och förklarar den religiösa övertygelsen för handläggaren.

Att övergå från den vardagliga verkligheten till den religiösa verkligheten kräver, enligt Berger och Luckmann, en viss ansträngning och för att integrera dessa två verkligheter med varandra så används olika symboler (Berger och Luckmann, 1966, s 39). Som vi har sett har de asylsökande socialiserats in i en verklighet där ett religiöst symbolspråk är en del av den vardagliga verkligheten. Vi har även sett att det antagligen är så att många av handläggarna på Migrationsverket inte har socialiserats in i en verklighet som innehåller ett religiöst symbolspråk i samma utsträckning som de asylsökande. Religionens betydelse för det vardagliga livet blir därmed svårare för de asylsökande att förklara för handläggarna än om de hade socialiserats in i en liknande religiös kontext.

Ytterligare en sak som kan försvåra kommunikationen mellan handläggaren och den asylsökande är användandet av tolk i utredningarna. Asylsökande D uppger att tolken hade svårt att översätta de känslomässiga aspekterna av religionen då tolken saknade orden på svenska. Detta blir mycket problematiskt då det är själva förmågan att kunna verbalisera religionens betydelse för handläggaren som är avgörande för den asylsökandes trovärdighet och i slutändan möjlighet till att få uppehållstillstånd i Sverige.

Avslutningsvis vill jag nämna Petterssons diskussion om att mångkulturaliteten i det moderna samhället innebär en heterogenitet i befolkningen samt att detta kan resultera i en ökad religiös pluralism, alternativt att det finns en latent efterfrågan. Sverige som anses vara ett mångkulturellt land har även gått mot en ökad religiös pluralism även om det religiösa deltagandet fortfarande är relativt lågt. Enligt marknadsteorin kan dock bara en ökad religiös pluralism väntas öka det religiösa deltagandet om det finns en latent efterfrågan. Utifrån den svenska kontexten kan det vara så att på grund av att den religiösa socialiseringen varit ineffektiv under en relativt lång period har den religiösa efterfrågan successivt minskat. Eller annorlunda uttryckt; det finns inte längre någon latent efterfrågan, varpå den ökade pluralismen inte resulterar i ett ökat deltagande. Den ökade religiösa pluralismen som vi kan se i Sverige beror även i hög grad på att andelen troende immigranter stigit. Den ökade religiösa pluralismen behöver därför inte innebära att den svenskfödda befolkningen som socialiserats in i ett sekulariserat samhälle är

intresserade av det ökade utbudet. Detta skulle kunna förklara varför det religiösa deltagandet inte märkbart ökat i och med den ökade religiösa pluralismen.

Jag tror att den ökade religiösa pluralismen möjligtvis kan resultera i ett ökat religiöst deltagande även hos den svenskfödda befolkningen längre fram när den religiösa mångfalden blivit en mer integrerad del i det svenska samhället än vad den är idag. En förbättrad religiös integrering skulle kunna möjliggöra en mer effektiv religiös socialisering, vilket i sin tur skulle kunna resultera i en ökad religiositet. På så vis kan Pettersons resonemang om att en mångfald i befolkningen resulterar i ett ökat religiöst deltagande visa sig stämma. Den ökade religiösa pluralismen skulle således i framtiden kunna ge en förbättrad religiös socialisering, vilket även skulle kunna resultera i att migrationspolitiken förändras så att det blir lättare för människor att få asyl i Sverige på grund av religiös förföljelse.

8 Avslutning

8:1 Sammanfattande diskussion och slutsats

Syftet med min uppsats var att reflektera över om och i så fall hur den långtgående sekulariseringsprocessen inverkat på bedömningen av fem fall där religion blivit en del av asylskälen, samt att reflektera över religionens roll i människors identitetsskapande processer utifrån en sociologisk ansats, för att på så vis ge en teoretisk förklaringsmodell till religionens betydelse för troende.

I mitt första avsnitt av resultatdelen började jag med att redogöra för fallen samt Migrationsverkets och Migrationsdomstolens argumentation, vilket besvarade min första frågeställning. I genomgången av fallen fann jag att Migrationsverket framförallt använder sig av två argument. Det första argumentet är att verket inte anser det vara trovärdigt att den asylsökande (fall E, A och D) har konverterat på grund av en religiös övertygelse, utan det ses istället som en sista utväg till att få uppehållstillstånd i Sverige. Detta trots uppvisat dopintyg och intyg från församlingen. Jag har inte kunnat utläsa någonting som skiljer fall E, A och D från de andra fallen när det kommer till uppgifterna om konverteringen, varför jag ifrågasätter rättssäkerheten för de asylsökande. Jag visade även, utifrån en sociologisk förståelse, att det utifrån de asylsökandes bakgrund inte är förvånande att de genomgått en konvertering i Sverige. Dels så har de asylsökande redan innan tiden i Sverige ett religiöst symbolspråk som är en del av deras vardagliga verklighet, och dels så har de asylsökande genomgått minst två stora kriser i livet i form av flykten till Sverige och sedan beskedet om utvisning till hemländerna. De asylsökande har även fysiskt segregerat sig från den gamla sociala basen och signifikanta andra och funnit nya viktiga personer i deras liv. De asylsökandes plausibilitetsstruktur har därmed förändrats, varför det inte är förvånande att den subjektiva verkligheten också gör det.

Det andra argumentet var att den asylsökande (fall B, C och A) inte hade visat att det fanns en överhängande individuell risk att myndigheten i hemlandet fått kännedom om konverteringen, varför det enligt verket inte fanns någon hotbild mot den asylsökande. Migrationsverket ifrågasatte i dessa fall inte konverteringen

men hänvisade till att det inte räcker med att tillhöra en viss grupp utan man måste kunna visa på en reell, individuell hotbild. Jag vill här påminna om kriterierna för att hinder mot verkställande av beslutet som de asylsökande ansökt om ska beviljas.

Det ska utgöra ett *bestående* hinder mot verkställigheten som avses i 12 kap 1-3 §§ UtlL, det vill säga att den asylsökande bland annat riskerar att utsättas för *dödsstraff, tortyr eller annan förnedrande behandling och/eller förföljelse*. I propositionen tydliggörs detta med att det inte ska vara fråga om en mer eller mindre avlägsen risk för detta, utan den asylsökande ska kunna visa på en konkret hotbild (2004/05:170 s.300).

Eftersom de asylsökande konverterat i Sverige har de ingen personlig erfarenhet av att vara utsatta för någon förnedrande behandling eller förföljelse i i hemlandet. Det är också mycket svårt för dem att bevisa att myndigheten har fått kännedom om konverteringen. Däremot så kan de påvisa att det finns en risk för detta då de är öppna med sin konvertering inför andra landsmän. Med tanke på svårigheterna med att lägga fram konkreta bevis på grund av att konverteringen skett i Sverige borde, enligt min uppfattning, verket/domstolen lägga större vikt vid informationen om det allmänna läget för konvertiter i hemländerna i bedömningen än vad de gör idag.

Migrationsdomstolen är överens med verket i bedömningarna förutom i fall C och E då domstolen anser att verket inte utrett den individuella risken ordentligt. Migrationsdomstolen ifrågasätter därmed inte konverteringen som verket gjort.

Min andra frågeställning var om, och i så fall hur, dessa argument återspeglar sekulariseringen i Sverige. Enligt min uppfattning får man i alla dessa fall ett intryck av att handläggarna är främmande för den betydelse religionen kan ha i en människas liv. Detta syns tydligast i fall A, D och E där Migrationsverket ifrågasatt trovärdigheten i konverteringen på så lösa grunder som att konverteringen skett under tiden i Sverige. Ett ifrågasättande av konverteringen behöver inte nödvändigtvis visa på att handläggarna har en liten förståelse för religionens betydelse, men när de asylsökande inkommit med dopintyg och intyg från församlingen och när handläggarna inte vidare utvecklar varför konverteringen inte anses trovärdig är det enligt min uppfattning anmärkningsvärt. När handläggarna inte känner att de behöver motivera sina antaganden, bedömer

jag, att det visar på att det finns en icke religiös utgångspunkt eller norm i handläggningen av fallen.

Även de fall där Migrationsverket inte ifrågasätter konverteringen men hänvisar till att det inte finns någon individuell risk eller hotbild mot den asylsökande vid ett återvändande visar, enligt min uppfattning, på en liten förståelse för vad religionen innebär för de asylsökande. Migrationsverket menar i dessa fall att myndigheten i hemlandet inte behöver få kännedom om konverteringen vilket rent praktiskt innebär att den asylsökande vid ett återvändande direkt eller indirekt från verkets sida förväntas ”ligga lågt med sin nya tro”. Både i Iran och Afghanistan förväntas medborgarna offentligt praktisera islam, som vid exempelvis Ramadan. Att inte praktisera islam blir därmed ett mer eller mindre offentligt ställningstagande. De asylsökande behöver således inte bara ”ligga lågt” med den nya tron, utan även ibland praktisera den gamla. Ett öppet praktiserande i form av bland annat deltagande i gemensamma offentliga sammankomster är även ett sätt att bibehålla den nya tron och en viktig del i det religiösa engagemanget. Att uppmana de asylsökande att avstå från en sådan väsentlig del visar att handläggarna inte själva omfattar en religiös tro i samma bemärkelse som de asylsökande. Jag menar således att utgångspunkten för handläggarna på Migrationsverket tenderar att vara icke religiös, vilket kan ses som en konsekvens av den långtgående sekulariseringsprocessen i Sverige.

Min tredje frågeställning var hur man kan förstå religionens betydelse för troende utifrån en sociologisk teori om socialisering och identitetsskapande processer. Detta har varit genomgående i hela uppsatsen då en sociologisk förståelse för religionens betydelse för människor har varit en utgångspunkt för mig i analysen av fallen. Genom den primära och sekundära socialisationen ”skapar” människan och dess symboliska universum. Genom den sociala interaktionen med andra människor (signifikanta andra och den sociala basen) bekräftas och upprätthålls den subjektiva verkligheten. Sekulariseringen i Sverige har därmed resulterat i att religion inte har en framträdande roll i den världsbild många svenskar socialiseras in i, utan religion har mer blivit en del i ett retoriskt system, eller teori så som Hamberg visar på. De asylsökande har däremot socialiserats in i ett samhälle med religiösa symboler och ett religiöst symbolspråk och religionen är därmed en större självklar del i dessa människors liv.

Min slutsats av mitt material är att sekulariseringen, eller bristen på en religiös socialisering, återspeglas i bedömningen av fallen, vilket jag har visat märks utifrån hur Migrationsverket argumenterar i sin motivering till de negativa besked som ges till de asylsökande.

8:2 Avslutande reflektioner

Min slutsats är att sekulariseringen återspeglas i bedömningen av de fem fall jag har analyserat. I de fall där de asylsökande enligt verket inte har visat att det finns en individuell hotbild är det svårt att veta om en större förståelse för troendes religiositet hos handläggarna skulle resultera i ett annorlunda beslut, eller om det bara är ett led i en, enligt min uppfattning, alltför restriktiv asylpolitik. Huruvida asylpolitiken är för restriktiv eller inte är en intressant fråga, men dock ingenting som jag har utrymme att vidare diskutera här.

Det, enligt min bedömning, största problemet med hur sekulariseringen tenderar att återspeglas i bedömningen av asylskälen är i de fall där Migrationsverket ifrågasatt konverteringen. Detta då det, vad jag kan utläsa, sker godtyckligt vilket resulterar i en rättsosäker situation för de asylsökande. Att det inte finns några vägledande fall i liknande ärenden antyder att det finns en allmän otydlighet kring hur handläggarna på Migrationsverket ska göra sina bedömningar. För att få till en mer rättsäker process behövs därför tydligare riktlinjer för handläggarna på Migrationsverket. Detta är någonting som har uppmärksammats av bland annat Sveriges Kristna råd och en dialog med Rättschefen på Migrationsverket, Mikael Ribbenvik har därför upprättats. Sveriges Kristna råd har satt upp några riktlinjer som handläggarna på Migrationsverket kan använda sig av i bedömningen av konverteringen, vilka jag anser är en bra utgångspunkt för handläggarna.

- Vilka upplevelser ledde fram till konverteringen?
- Vilken undervisning har föregått konverteringen? Vem har undervisat och i vilket sammanhang?
- Har konvertiten döpts? Var och av vem?
- På vad sätt har konvertiten utövat tron? Hemlandet, Sverige?
- Är konvertiten medlem i en församling, husgrupp, gemenskap?
- Hur praktiserar konvertiten sin tro?
- Hur lång tid har konvertiten varit aktiv i någon församling?
- Berättar konvertiten om sin tro för andra människor?
- Vad gör att församlingen är övertygad om att konvertiten kommer att utöva sin tro i framtiden?

- På vad sätt är man från församlingens sida villig att även i fortsättningen hålla kontakt och stötta konvertiten?
- Är församlingen beredd att följa upp och vid kontroll besvara frågor om äktheten i konverteringen och hur konvertiten utövar tron efter 2-3 år.

Det vore dock även önskvärt att Migrationsöverdomstolen meddelade prövningstillstånd på något liknande fall så det i framtiden finns vägledande praxis inom området.

Att det inte redan finns några uttalade riktlinjer eller vägledande fall när det kommer till ärenden där religion är, eller har blivit en del av asylskälen kan också ses som ett resultat av hur vi generellt behandlar frågor som rör religion i Sverige. Som jag nämnde i inledningen är tanken om religion som någonting som ska praktiseras i det privata hemmet och inte i det offentliga rummet utbredd i Sverige, vilket man kan se genom de debatter som uppstår i användandet av tydliga religiösa symboler. Jag har även efter sex års studier på universitetet noterat att det sällan finns ett religionsperspektiv i undervisningen, och när det finns så behandlar det främst den teoretiska aspekten av religion. Däremot så finns det ofta ett relativt bra genus perspektiv i undervisningen och inom media. Det är därför enligt min uppfattning ganska talande att det finns riktlinjer för bedömningen där människor förföljs på grund av kön eller sexuell läggning, men inte religion. Självklart är det en stor framgång att det idag finns kunskap om genus och HBT-frågor och att Migrationsverket inte argumenterar med att homosexualitet är någonting man kan ”ligga lågt med” vid ett utvisande till hemlandet. Jag anser att samma medvetenhet borde finnas när religion är en del av asylskälen då konsekvenserna för konvertiten och den homosexuella i många fall kan bli lika förödande.

Vidare så vill jag bara nämna att jag i genomläsningen av fallen märkte att formuleringarna i argumentationen från Migrationsverkets sida var väldigt lika. De största delarna i motiveringen från verkets sida var ordagrant identiska med varandra. Att det finns en likhet i fallen är inte förvånande då de asylsökande ansöker om hinder mot verkställighet av ärendet på grund av konverteringen i Sverige, men jag reagerade på att de många gånger var identiska. Jag fick en känsla av att Migrationsverket använder sig av färdigskrivna ”mallar” i motiveringen till avslagen, vilket är intressant då verket alltid ska göra en *individuell* prövning. Nästa fråga blir då om det verkligen görs en ordentlig individuell utredning i de enskilda fallen eller om det tyvärr har uppstått en nästan rutinartad handläggning i sådana fall? Hur det går till kan jag omöjligt veta utifrån mina fem fall men det är i detta sammanhang intressant att komma ihåg att

Migrationsdomstolen skickat tillbaka två av de fem fallen till verket just på grund av att ärendet inte har utretts ordentligt av verket. Utifrån ovanstående vore det intressant att göra en storskalig och djupgående diskursanalys av motiveringarna till avslag som verket gör.

Jag vill avsluta med ett citat från McGuire som jag anser beskriver religionens betydelse för många människor på ett bra sätt. Utgångspunkten för handläggarna på Migrationsverket när det kommer till att bedöma människors religiositet borde, enligt min uppfattning, avspegla nedanstående citat bättre, framförallt då det alltid är mycket svårt att vetenskapligt och rättssäkert mäta en människas religiositet.

*Varje religion har en essentiell kognitiv aspekt.
Religionen formar anhängarens kunskap om världen.
Denna kunskap organiserar individens perception av
världen och fungerar som en grund för handling. (min
översättning)(Mcguire, 2002, s 15)*

Med detta citat i åtanke blir den rationella följden för individen inte nödvändigtvis att bli kristen för att få stanna i Sverige utan kanske snarare tvärtom, att stanna i Sverige för att få vara kristen.

Referenser

Berger, Peter L, Luckmann, Thomas, 1966. Kunskapssociologi, Hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet. Falun: Wahlström och Widstrand.

Hamberg, Eva, 1990. Studies in the Prevalence of Religious Beliefs and Religious Practice in Contemporary Sweden. Uppsala: Almqvist och Wiksell International.

Hamberg, Eva, 2009. ”Religiösa marknadsstrukturer, religiös pluralism och sekulariseringsprocesser”, (Socialvetenskaplig tidskrift nr 3-4).

Hamberg, Eva, 2010. ”Migration och religion”, (Människor och makten 2.0 en introduktion till religionsvetenskap Forskning i Halmstad nr 21)

McGuire, Meredith B, 2002. Religion, The Social Context, USA: Wadsworth.

Pettersson, Thorleif, 2006. ”Religion in Contemporary Society: Eroded by Human Well-being, Supported by Cultural Diversity”, (Comparative Sociology, vol 5, issue 2-3).

2010-04-10

http://www.humanrights.gov.se/extra/pod/?id=19&module_instance=3&action=pod_show&navid=1&subnavid=19&subnavinstance=3

2010-02-20

<http://www.migrationsverket.se/info/443.html>

2010-02-20

<http://www.migrationsverket.se/info/446.html>

2010-02-20

<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20050716.htm>

LIFOS dok 23447, Home Office UK Border Agency, COI Report Iran, 2010

Prop. 2004/05:170